

Kap 11 Märkning, spårbarhet och dokumentation

Innehåll

11	Märkning av ekologiska produkter.....	1
11.1	Generella regler	1
11.2	Märkning av ingredienser i livsmedel	4
11.3	Märkning av produkter med vilt, vildfångad fisk eller vildfångade räkor.....	5
11.4	Märkning av ytteremballage.....	6
11.5	Märkning av vin och produkter framställda av vin.....	7
11.6	Märkning av foder	7
11.7	Märkning av utsädesblandningar	8
11.8	Spårbarhet och dokumentation	9

11 Märkning av ekologiska produkter

EU:s lagstiftning för ekologisk produktion har märkningsregler som tar upp hur ordet ”ekologiskt” får användas i beteckning och i ingrediensförteckning. Det står också hur EU:s logo för ekologisk produktion får användas, hur kontrollorgan ska anges med kod och hur ursprung på ingående jordbruksprodukter ska framgå.

Referens: 2018/848 art 30–33 i kap IV

11.1 Generella regler

Produkter som har framställts i enlighet med reglerna för ekologisk produktion, får märkas och marknadsförs med termer som hänvisar till ekologisk produktionsmetod. Du får inte använda ord som syftar på ekologiskt på något EU-språk, eller förkortningar av dessa, som till exempel ”bio” och ”eko”, enskilt eller i kombination, på produkter som inte är ekologiskt certifierade.

Referens: 2018/848 art 30

Du kan till exempel inte hävda att du med ”eko-honung” avser ”ekonomisk honung”.

11.1.1 När det är obligatoriskt med EU:s logo för ekologisk produktion

Om du skriver att en produkt är ekologisk är det också obligatoriskt att använda EU:s logo för ekologisk produktion på alla färdigförpackade ekologiska livsmedel som är producerade inom EU. Med det avses förpackningar som riktas till slutkonsument. Även för levande eller obearbetade jordbruksprodukter som är

färdigförpackade, t.ex. förpackade musslor, är det obligatoriskt med EU-logon om man på andra sätt i märkningen anger att produkten är ekologisk. Om du säljer produkter som är ekologiska, men där du inte marknadsför dem som sådana, är det inte obligatoriskt att använda EU:s logotyp för ekologisk produktion.

Logotypen för ekologisk produktion inom EU. Logotypen kallas ofta EU-logon när det är självklart av sammanhanget att det är ekologisk produktion som avses, eller EU-lövet.

Referens: 2018/848 art 32 och 33 samt bilaga V

Användarmanual, grafiska regler och logon för nedladdning finns på Kommissionens webbplats. Observera att de obligatoriska uppgifterna för märkning som gäller för alla livsmedel ska finnas med. Uppgifterna om ekologisk produktion ska framgå åtskilt från övriga uppgifter och i en stil som inte framträder tydligare än de andra uppgifterna. Läs mer på Livsmedelsverkets webbplats om produktion av livsmedel, kontroll och märkning av ekologisk mat.

11.1.2 EU-logons placering och storlek

Märkningsuppgifterna ska vara lätta att läsa och de ska inte kunna avläsas. EU-logon ska vara väl synlig och placeras på ett framträdande ställe, där konsumenten kan förvänta sig att hitta märkningsuppgifter. EU-logon kan placeras där ingrediensförteckningen är så länge den är väl synlig. Minimimåttet för logon är 13,5 mm bredd och 9 mm hög. För små förpackningar, där största yta är mindre än 50 cm², får du använda en logo som är minst 6 mm hög. Läs också under 11.1.4 för hur man använder EU-logon vid import.

Referens: 2018/848 art 32 och bilaga V punkt 1.7

I vissa fall består förpackningar av innerförpackningar och yttre delar. EU-logon ska finnas på den förpackning som normalt exponeras i butiken. Det är frivilligt att använda logon på övriga inner- eller ytterförpackningar. Ett exempel är att godispåsen ska ha en EU-logo, medan det är frivilligt att använda logon på omslagspapperet på varje enskilt godis, ifall de inte säljs i lösvikt.

11.1.3 Övriga obligatoriska uppgifter

Förutom EU-logon är det tre uppgifter som ska finnas med i märkningen på en ekologisk produkt:

- Kodnummer som anger kontrollorgan.
- Angivande av jordbruks- eller vattenbruksråvarornas ursprungsland eller att de kommer från EU eller icke-EU-jordbruk.
- Angivande av vilka ingredienser som är ekologiska i ett sammansatt livsmedel.

Referens: 2018/848 art 30.5, art 32.1 och 2 och bilaga V

11.1.3.1 Kodnummer som anger kontrollorgan

Ett kodnummer som anger vilket kontrollorgan som stått för den ekologiska kontrollen ska finnas i anslutning till EU-logon. Om den sista beredningen, som även omfattar paketering och märkning, skett i Sverige och certifierats av svenskt kontrollorgan är koden SE-EKO-XX (XX står för vilket kontrollorgan som utfört kontrollen). För andra länder inom EU är det andra landskoder som gäller istället för SE och istället för EKO kan det stå till exempel BIO.

Referens: 2018/848 art 32.1 a och bilaga V

På kommissionens webbplats finns information om vilka koder som gäller för kontrollmyndigheter och kontrollorgan i övriga EU-länder/införsel ("Control Bodies and Authorities from Member States") import/tredjeland.

Koden anger vilket kontrollorgan som kontrollerat företaget där den sista beredningsåtgärden gjordes, dvs vilket företag som satte etiketten på produkten. Det innebär att företag som anlitar flera packerier som certifieras av olika kontrollorgan måste se till att få rätt kod på produkten beroende på var den packats och märkts.

Exempel: Om en vara är packad i Sverige ska koden för det svenska företagets kontrollorgan anges, det kan t.ex. vara: Kontrollorgan AB, SE-EKO-XX.

På motsvarande sätt ska koden för utländska företags kontrollorgan anges, om en vara är packad i ett annat land. Det kan t.ex. se ut på följande sätt: NL-BIO-01.

Vid byte av kontrollorgan ska hänvisning till korrekt kod (SE-EKO-XX) användas.

På Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets webbplats finns information om vilka kontrollorgan som har fått delegation att utföra kontroll i Sverige.

11.1.3.2 Angivande av ursprungsland

Under kontrollorganets kod ska det framgå om produkten är från EU eller icke EU, ett visst lands eller ett visst lands och regions jordbruk eller från ett land utanför EU. "Jordbruk" får i möjliga fall ersättas med "vattenbruk".

- "EU-jordbruk", om jordbruksråvaran har producerats i EU.
- "Icke-EU-jordbruk", om jordbruksråvaran har producerats i tredjeländer.
- "EU/icke-EU-jordbruk", om en del av jordbruksråvarorna har producerats i EU och en del har producerats i ett tredjeland.
- "Svenskt jordbruk", om jordbruksråvaran har producerats i Sverige.

Man kan bortse från ingredienser där den totala mängden av sådana ingredienser är mindre än 5 procent av den totala mängden i vikt av råvaror av jordbruksursprung. Uppgifterna "EU" eller "Icke-EU", ska i färg, bokstavsstorlek och bokstavstyp inte vara mer framträdande än produktens namn.

Referens: 2018/848 art 32.2

Det är inte tillåtet att ange "EU/icke EU-jordbruk" på en förpackning med produkter vars ursprung är olika vid olika tillfällen

11.1.3.3 Ingrediensförteckning och märkning

På etiketten för ett färdigförpackat sammansatt livsmedel får det av ingrediensförteckningen framgå vilka ingredienser som är ekologiska.

Referens: 2018/848 art 30.5

Ingrediensförteckningen kan skrivas på två olika sätt:

1: Ekologisk potatis, ekologisk rapsolja, koksalt

2: Potatis, rapsolja*, koksalt. *= ekologisk ingrediens.*

11.1.4 När det är frivilligt med EU logon för ekologiska produkter

11.1.4.1 Importerade produkter

För produkter som importeras till EU från tredjeländer och som inte bereds eller förädlas inom EU är det frivilligt att använda EU-logon.

Referens: 2018/848 art 33.3

Exempel: För kaffe som importeras från tredjeland, men rostat inom EU är EU-logon obligatorisk medan för bananer som mognas men inte bereds på annat vis är EU-logon frivillig.

11.1.4.2 Oförpackade produkter

För oförpackade ekologiska produkter (lösviktsförsäljning) finns det inget regelverk för hur märkningen ska synas. Det är tillåtet att använda EU-logon på skyltar eller annat material som är placerat direkt i anslutning till den ekologiska produkten på ett vis som inte kan missförstås av kunden.

Referens: 2018/848 art 30.1, 32.3, 33

Vid lösviktsförsäljning krävs det inte att kontrollorganets kontrollkod är synligt för konsumenten. Dock ska konsumenten kunna få informationen vid förfrågan och kunna verifieras vid en kontroll/revision

11.1.5 Produkter där EU-logon inte får användas

För produkter som innehåller mindre än 95 viktprocent (räknat på andelen jordbruksprodukter) ekologiska ingredienser är det inte tillåtet att använda EU-logon. Gödsel- och jordförbättringsmedel får inte märkas med EU-logon men med en hänvisning som anger att ”dessa produkter eller ämnen är tillåtna i ekologisk produktion i enlighet med denna förordning”.

Referens: 2018/848 art 30.5-6 art 31

Det är inte tillåtet att märka vilt och vildfångad fisk som inte kan produceras som ekologiska och produkter som inte omfattas av förordningen som till exempel struts, sniglar, och foder till sällskapsdjur eller pälsdjur med EU-logon. Detaljerade regler för hur dessa produkter får märkas, kan du läsa om i avsnitt 11.2, 11.3 och 11.6.

11.2 Märkning av ingredienser i livsmedel

11.2.1 Produkter som innehåller minst 95 procent ekologiska ingredienser

För att få märka bearbetade livsmedel med hänvisning till ekologisk produktionsmetod i varubeteckningen, ska minst 95 viktprocent av dess ingredienser av jordbruksursprung vara ekologiska och de ska ha producerats i enlighet med de allmänna ekologiska reglerna för bearbetade livsmedel.

Referens: 2018/848 art 30.5 a och b

11.2.2 Produkter som innehåller mindre än 95 procent ekologiska ingredienser

För produkter som innehåller mindre än 95 viktprocent ekologiska ingredienser av jordbruksursprung finns möjligheten att märka ut enstaka ekologiska ingredienser i ingrediensförteckningen. Väljer man denna typ av märkning ska produkten som helhet uppfylla reglerna om tillsatser, processhjälpmedel, GMO och bestrålning.

Referens:2018/848 art 30.5.

Du behöver inte följa regeln om att ansöka om godkännande hos Livsmedelverket för de konventionella ingredienser som används i produkten.

För en färdigförpackning av en ekologisk produkt som i sin tur innehåller olika mindre färdigförpackningar finns krav på att ytterförpackningen måste ha vissa obligatoriska uppgifter. På den kan man framhäva det som är ekologiskt i ingrediensförteckningen/na eller förteckningen över ingående produkter/artiklar. Eftersom alla ingående småförpackningar inte är ekologiska så kan man inte ha en beteckning som hänvisar till den ekologiska produktionsmetoden på ytterförpackningen.

11.2.2.1 Ekologiskt får endast stå i ingrediensförteckningen

Märkning om ekologiskt får enbart finnas i samband med de ekologiska ingredienserna i ingrediensförteckningen. Där ska även finnas en uppgift om den totala procentandelen ekologiska ingredienser i förhållande till den totala mängden ingredienser av jordbruksursprung. Koden för det kontrollorgan som certifierat företaget som tillverkat livsmedlet ska också finnas utskrivet i eller i anslutning till ingrediensförteckningen.

Enligt regeln får du enbart ange att ingrediensen är ekologisk i ingrediensförteckningen utan att på något vis lyfta fram detta, texten måste vara likadan som övrig text i uppräkningslistan. Du får inte heller marknadsföra produkten som ekologisk, utan enbart hänvisa till eller upprepa ingrediensförteckningens information om en ekologisk ingrediens.

Referens: 2018/848 art 30.5 och 32.1

11.3 Märkning av produkter med vilt, vildfångad fisk eller vildfångade räkor

Om mer än 50% av ingrediensen i ett livsmedel är en produkt från jakt eller fiske och livsmedlets övriga ingredienser av jordbruksursprung är ekologiska får ordet ekologiskt användas i varubeteckningen. De övriga ingredienserna måste uppfylla EU:s lagstiftning för ekologisk produktion avseende särhållning, tillsatser, aromer och processhjälpmedel.

Märkning om ekologiskt får finnas i samband med de ekologiska ingredienserna och i ingrediensförteckningen. Där ska även finnas en uppgift om den totala procentandelen ekologiska ingredienser i förhållande till den totala mängden ingredienser av

jordbruksursprung. Koden för det kontrollorgan som certifierat företaget som tillverkat livsmedlet ska också finnas utskrivna i eller i anslutning till ingrediensförteckningen.

Referens: 2018/848 art 30.5 c, och 32.1 b

Du ska skriva tex. ”kolja med ekologisk panering” om fisken är vildfångad (d.v.s. inte odlad) och paneringen uppfyller övriga regler för ekologiska produkter. Om du har vildfångad sill, kan du vid märkning av t.ex. löksill skriva, i samma synfält som beteckningen, att ingående lök, morötter, kryddor, socker, etc. är ekologiska. I så fall ska du också i ingrediensförteckningen skriva ut vilka ingredienser av jordbruksursprung som är ekologiska. En produkt som enbart innehåller vildfångad fisk kan inte märkas med ordet ekologisk, även om den uppfyller reglerna i någon annan standard för fiske.

11.4 Märkning av ytteremballage

Vid transport av ekologiska produkter till andra enheter, t.ex. annan parti- och/eller detaljhandel ska lämpliga förpackningar, behållare eller fordon vara förseglade på ett sådant sätt att innehållet inte kan bytas ut, utan att det blir tydligt att förpackningen öppnats eller skadats. Produkterna ska även vara försedda med en märkning, som tillsammans med alla övriga uppgifter måste uppfylla EU:s lagstiftning för ekologisk produktion, och ska innehålla följande:

- a) Namn och adress på företaget som producerat produkten, eller i förekommande fall på ägaren eller säljaren av produkten.
- b) Produktens benämning, eller i fråga om foderblandningar, en beskrivning av dessa, försedd med en hänvisning till ekologisk produktion.
- c) Namn och/eller kodnummer för det kontrollorgan eller den kontrollmyndighet som certifierat företaget (kan vara ett utländskt om produkten packats utomlands).
- d) Identifikationsmärkning för varupartiet, vilket gör det möjligt att koppla varupartiet till bokföringen. Normalt är det artikel- och batchnummer, men kan också vara hållbarhetsdatum (bäst före eller sista förbrukningsdag).

De uppgifter som ska lämnas enligt punkterna a–d kan också lämnas i ett följedokument om det dokumentet obestriddligen kan kopplas till produktens förpackning, behållare eller fordon. Följedokumentet ska innehålla uppgifter om leverantören och/eller transportören.

För förpackningar som inte är ytteremballage utan utformas likt färdigförpackade varor är det frivilligt med EU-logon. Om logon ändå används ska även obligatorisk uppgift om ursprung och kontrollorganets kod finnas med.

Referens: 2018/848 art 32 och 33.1 bilaga III punkt 2

När det gäller förpackningar som inte är ytteremballage kan det t.ex. vara förpackningar som används vid transport och säljs mellan företag, till exempel från grossist till restaurang, business till business, så som när kaffepaket säljs av vendingföretag, där köparen fyller på kaffet i kaffemaskiner.

11.4.1 Märkningskrav av olika förpackningslager

I nedan bild illustreras vilka märkningar kopplat till ekologisk produktion som krävs för olika förpackningsnivåer. På den förpackning som säljs till konsument ska EU-logon,

kontrollorganets kod samt ingående jordbruksråvarors ursprung framgå. Utöver det ska det framgå i ingrediensförteckningen vilka ingredienser som är ekologiska. På ytterförpackningen, som omsluter konsumentförpackningarna, ska kontrollorganets kod framgå, om den inte framgår i annan dokumentation som tydligt kan knytas till leveransen och de specifika produkterna.

Referens: 2018/848 art 32 och 33.1, bilaga III punkt 2.1

Det behöver vara enkelt för kontrollorganet att kontrollera att en lastpall innehåller ekologiska produkter. Om man inte tydligt kan utläsa det på produkterna på pallen behöver det framgå i ett följedokument som tydligt kan kopplas till pallen.

11.5 Märkning av vin och produkter framställda av vin

11.5.1 Märkning av vin och produkter av vin

Vin där druvor och vinframställning uppfyller kraven i lagstiftningen för ekologisk produktion får märkas med EU-logon. Reglerna för kod för kontrollorgan och ursprung ska följas. Läs mer om märkning under 11.1.1-11.1.3

Referens: 2018/848 art 32 och 33, 2018/848 bilaga V

11.6 Märkning av foder

11.6.1 Foder med minst 95 procent ekologiska råvaror

EU:s logo för ekologiskt och beteckningen ekologiskt får enbart användas på foder om minst 95 procent av produktens torrsbstans utgörs av foderråvaror från ekologiskt jordbruk och produkterna i övrigt inte strider mot ekologiska produktionsregler.

De obligatoriska uppgifterna för märkning som gäller för alla foder ska finnas med. Uppgifterna om ekologisk produktion ska framgå åtskilt från övriga uppgifter så att de är väl synliga, lätta att läsa och inte kan avlägsnas.

Referens: 2018/848 art 30.6 och 32.1

11.6.2 Märkning med ordet ”ekologiskt”

Om märkning med ordet ”ekologiskt” används ska kodnumret för kontrollorgan enligt 11.1.3.1 anges.

Referens: 2018/848 art 32.1, 33 och bilaga V

11.6.3 Användning av EU logon på foder

Det är frivilligt att använda EU:s logo på foder, men om den används är det obligatoriskt med ursprungsmärkning där produktens ursprung ska framgå, t.ex. vilket lands jordbruk den är från eller om den är från eller utanför EU.

- Land (t.ex. Sverige) eller EU-jordbruk.
- Icke-EU-jordbruk.
- EU/icke-EU-jordbruk.

Ursprungsbeteckningen ska stå i samma synfält som EU:s logo.

Referens: 2018/848 art 32.2 och 33.1

11.6.4 Märkning av innehåll i fodret

I samma fält som vikten av torrsubstansen ska du ange:

- a) Den totala procentandelen ekologiska foderråvaror.
- b) Den totala procentandelen foderråvaror under omställning.
- c) Den totala procentandelen foderråvaror som inte omfattas av punkterna a) och b).
- d) Den totala procentandelen foder av ekologiska ursprung.

Det ska även finnas en förteckning över foderråvarorna från ekologiskt jordbruk och en förteckning över eventuella foderråvaror från produkter under omställning till ekologiskt jordbruk. Uppgifterna kan lämnas i ett följedokument men dokumentet ska kunna kopplas till produkten.

Referens: 2018/848 bilaga III punkt 2.1.2

11.7 Märkning av utsädesblandningar

På en förpackning med en blandning med foderväxter som innehåller ekologiskt utsäde och utsäde under omställning, eller icke-ekologiskt utsäde från olika växtarter ska det finnas vissa uppgifter:

- Blandningens exakta komponenter, uttryckt som vikt i procent per ingående art, och i förekommande fall per sort.
- Om det är ekologiska arter/sorter eller arter/sorter under omställning.
- Om blandningen innehåller icke-ekologiskt utsäde ska också följande mening anges på förpackningen: ”Jordbruksverket har godkänt blandningen enligt förordning (EU) 2018/848. Den får bara användas i Sverige”. Detta är enligt EU-förordningen 2018/848

under punkt 2.1.3, men här finns även hänvisningar till direktiv 66/401 om märkningskrav för utsäde.

Om blandningen innehåller icke ekologiskt utsäde ska blandningens lägsta totala viktprocent av ekologiskt utsäde och utsäde under omställning - denna ska vara minst 70 %.

Referens: 2018/848 bilaga III punkt 2.1.3

11.8 Spårbarhet och dokumentation

11.8.1 Mottagning av ekologiska varor

Vid mottagning av ekologiska varor och varor under omställning ska du ha följande information tillgänglig:

- Namn och adress på aktören, eller i förekommande fall på ägaren eller säljaren av produkten.
- Produktens benämning med en hänvisning till ekologisk produktion.
- Namn eller kodnummer för det kontrollorgan som avsändande aktören är underställt.
- Både avsändande och mottagande aktör måste kunna uppvisa dokumentation

Om spårbarhetsinformationen läggs som ett följedokument ska detta tydligt kunna kopplas till produktens förpackning.

När du gör en mottagningskontroll ska du kontrollera att ovanstående uppgifter stämmer överens med den produkten du tagit emot. Du ska också kontrollera att förpackningen inte är skadad eller bruten. Detta för att säkerställa att innehållet inte kan ha bytts ut eller ha förfalskats.

Referens: 2018/848 art 23, bilaga III punkt 2.1.1 och 5

Följedokumentet kan vara elektroniskt.

11.8.2 Mottagning av ekologiskt foder

Vid mottagning av ekologiskt foder och foder under omställning gäller samma regler och information som i 11.8.1, men du ska även ha med informationen i följande punkter:

- Produktens benämning eller en beskrivning av foderblandningen inkl. uppgifter om dess exakta komponenter (vikt i procent per ingående art och sort) som nedan:
 - 1) den totala procentandelen ekologiska foderråvaror
 - 2) den totala procentandelen foderråvaror under omställning
 - 3) den totala procentandelen foderråvaror som inte omfattas av 1 eller 2
 - 4) den totala procentandelen foder av ekologiskt ursprung.
- Både avsändande och mottagande aktör måste kunna uppvisa dokumentation

För utsädesblandningar måste spårbarhetsinformationen finnas på förpackningen.

Referens: 2018/848 art 23, bilaga III punkt 2.1.2 och 5

Följedokumentet kan vara elektroniskt.

11.8.3 Mottagning av ekologiskt utsäde

Vid mottagning av ekologiskt utsäde och utsäde under omställning gäller samma regler och information som i 11.8.1 och 11.8.2, men för utsädesblandningar måste spårbarhetsinformationen finnas på förpackningen.

Referens: 2018/848 art 23, bilaga III punkt 2.1.3
Följedokumentet kan vara elektroniskt.

11.8.4 Spårbarhetsdokumentation

Du ska kunna uppvisa spårbarhetsdokumentation för ditt kontrollorgan. Dessa ska kunna visas upp ett steg bakåt, dvs. vem som levererat produkten till dig: Du ska även kunna visa upp ett steg framåt, dvs. till vilket företag produkten levererats av dig.

Spårbarhetsdokumentation ska innehålla:

- Leverantören, säljaren eller exportören av produkterna, inklusive kodnummer för leverantörens (där produkten packas) kontrollorgan.
- Vid leverans av ekologiska produkter ska det framgå på följedokument eller motsvarande att den som säljer produkten innehar korrekt certifiering med kontrollorganets kodnummer angivet.
- Vilka produkter och mängderna av de ekologiska produkter som levererats till nästa led/företag.
- Vilka produkter, mängderna och mottagarna av alla produkter som har levererats vidare till andra företag.
- När det gäller huvudkontor som inte lagrar eller fysiskt hanterar ekologiska produkter: vilken produkt och mängderna av de ekologiska produkter som köpts och sålts, vem som har levererat produkterna och vem produkterna levererats till.

Intern dokumentation ska innehålla:

- Resultaten av mottagningskontrollerna.
Underlag för massbalansräkning. Massbalansräkning definieras i detta fall som skillnaden mellan mängden inköpta varor/ingredienser och sålda/producerade produkter.
Referens: 2018/848 art 23 och 34.5, bilaga III punkt 2.1 och 5, 2021/2119 art 2